

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 11

ZATERDAG 15 MAART 1924.

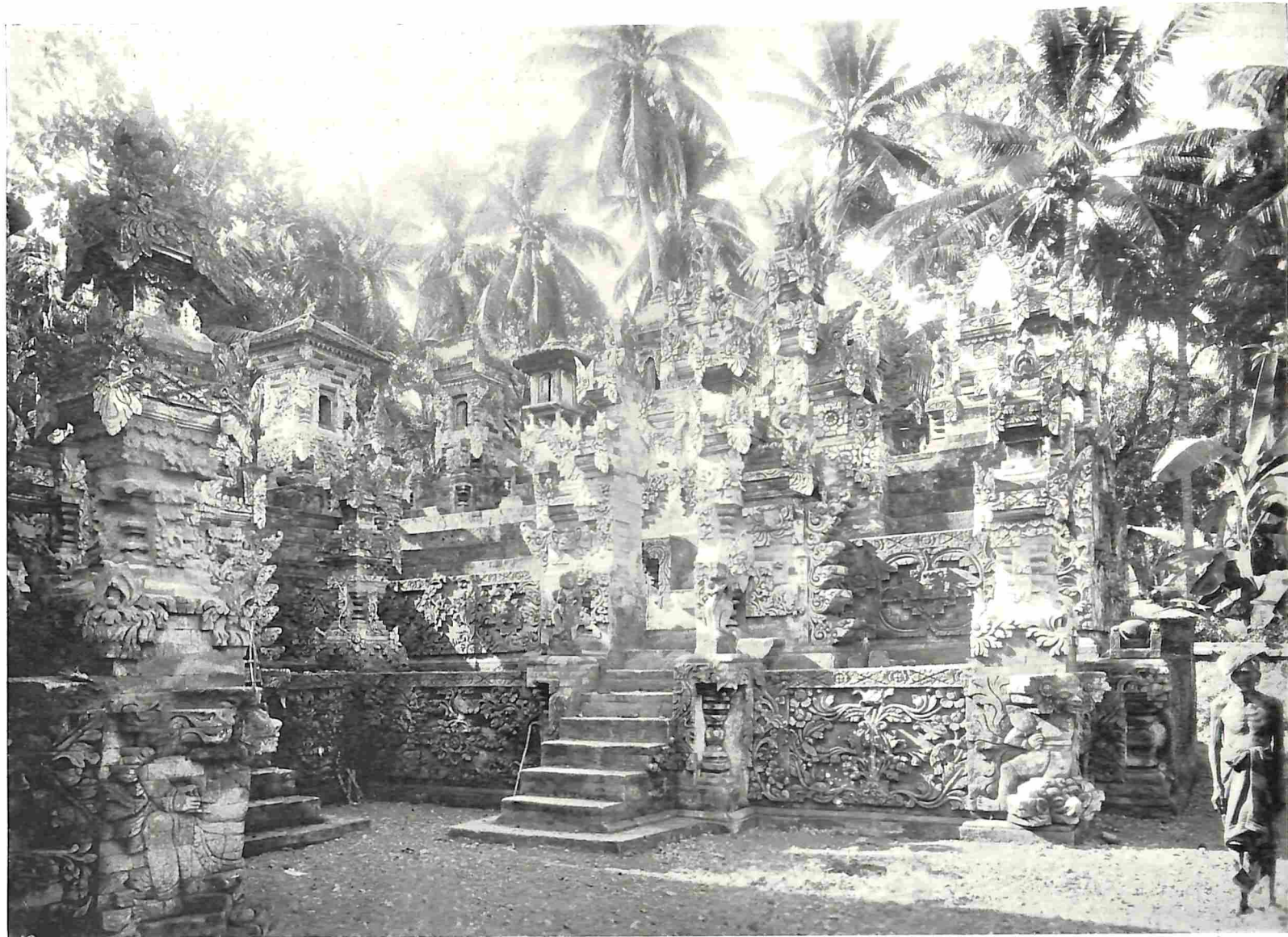

BALI. MAN EN VROUW VAN HOOGE KASTE.

al laat geworden — en ik zou niet heel ver komen ook, want nauwelijks hadden wij een paar honderd meters afgelegd of daar staat bij een bocht van den weg plotseling een naakte wilde voor ons. Angst is op zijn gezicht te lezen en reeds maakt hij zich gereed om in het bosch te vluchten. Ripin weet hem echter gerust te stellen en een handvol tabak mist haar uitwerking niet. Vol angst kijkt hij naar mij, naar dien geheimzinnigen witten man. Misschien zag hij mij wel voor een spook aan en hield zich op een veiligen afstand. Ripin spreekt een paar voor mij onverstaanbare woorden met hem. Eindelijk gelukt het hem den Koeboe over te halen, ons in ons kamp te volgen. Heel eigenaardig ziet hij er uit, hij heeft niets van de Maleiers — zijn huidskleur is tamelijk donker geelbruin, met een aschgrauwe tint; zijn oogen zijn groot, zijn neus wat knobbelig, zijn donkere haar is sterk golvend, eigenlijk krullend. Zijn geheele lichaam is stijf van het vuil, men zou er hier en daar heele korsten af kunnen halen. Iedere Maleier baadt dagelijks tenminste een keer en is ongelukkig wanneer hij het eens een dag moet overslaan; deze Koeboe had waarschijnlijk zijn heele leven lang nog nooit vrijwillig een bad genomen. ☼ Ons kamp zal zeker niet veel indruk op den Koeboe gemaakt hebben, zoo primitief zag het er uit; doch zijn oogen keken met des te meer begeerte naar de vele kleine gebruiksartikelen en hij was heel blij met een leeg groentebusje; telkens en telkens keek hij met welgevallen naar zijn nieuwe schat. Het onderhoud ging wat moeilijk, maar eindelijk kwamen wij toch te weten, dat zijn „dorp” ongeveer een twee of drie uur verder de rivier op lag en dat hij daar dicht bij het water woonde met zijn broer, zijn moeder en twee jongere zusters. Hij wilde ons er niet heen brengen, maar nadat wij hem beloofd hadden hem veel „kostbare” geschenken te zullen geven, was hij bereid ze den volgenden morgen hier bij ons te brengen. Ik hoopte, dat hij woord zou houden; om hem nog in zijn belofte te sterken, beloofde ik hem een groot hakmes. Den volgenden dag kwamen zij natuurlijk niet en wachtte ik te vergeefs, maar den daarop volgenden dag kwamen zij al heel vroeg; het was een eigenaardig gezelschap. Den broer had men heel goed voor een geheel vervuilde Orang Rimba (d.i. een boschmaleier) kunnen houden, voor een van die Maleiers, die weken, ja soms maandenlang in het bosch zich ophouden om de voortbrengselen van het oerwoud, zooals rotting, caoutchouc, gutta percha enz. te verzamelen, om ze dan aan voorbijtrekkende handelaren te verkoopen; die zien er ook uit als primitieve oerwoudbewoners, zooals bij ons misschien de kolenbranders. De moeder echter en de zusters maakten, niettegenstaande hun feestkleeren, al een heel zonderlingen indruk. De aardige gezichtjes van de beide meisjes waren omgeven door donker kroeshaar, terwijl bij de moeder de ongekamde haren slordig op haar schouders neerhingen; zij had dezelfde grijsachtige huidskleur, groote donkere oogen, waarvan de iris duidelijk een blauw of groenachtigen glans had, daarbij een kleinen, dikken, stompen neus. Het jongste meisje was geheel naakt, het grootere, dat al in de ontwikkelingsperiode was, en de oude moeder, hadden om de lendenen beiden een vuile lap, die ongeveer tot aan de knieën reikte! De beide volwassen mannen droegen een uit boombast gemaakte, ongeveer een handbreede band om de heupen, die tusschen de beenen doorgetrokken was. Deze „tschelâwot” is de dracht van het oerwoud; niet om zich te sieren of uit schaamtegevoel is deze kleding uitgevonden, maar enkel om de gevoelige geslachtsdeelen te beschermen tegen doornen, puntige takken en tegen — de bloedzuigers. Deze lendendoek is dus niet iets karakteristieks van de Koeboes, maar hij wordt ook gedragen door de primitieve maleische oerwoudbevolking van Borneo, de Philippijnen enz. Bovendien is dat schoonheidsbegrip en dat schaamtegevoel iets eigenaardigs; het is enkel maar nadoen en gewoonte. Wij zijn zoo licht geneigd onze eigen, door ouders en leeraren reeds van jongsaf geleerde begrippen aan anderen op te dringen en toch bestaat er niets onzinnigers. Ieder klimaat, ieder ras, iedere beschaving heeft zijn eigen inzichten en heeft daar evenveel recht op als wij op de onze. Alles wat wij zelf doen vinden wij goed, het vreemde wordt afschuwelijk gevonden. Ik heb eens in een maleisch theater, de zoogenaamde „Komedi stamboel”, een stuk gezien met feeën en tovenaars; daar zongen de goede menschen en geesten de oude melodieën, die daar van oudsher bekend waren; de booze geesten echter hadden wit-besmeerde gezichten met puntige neuzen en zongen Europeesche melodieën en na de woorden: „wij vlechten u een maagdenkrans —”

verkondigde de booze tovenaars zijn zwarte plannen. Wij vinden een rij paarlwitte tanden mooi staan, de Maleier vindt het afschuwelijk, net „hondentanden”; hij vijlt ze af en maakt die overgebleven stompjes zwart met betelkauen, en zwarte tanden vinden wij nu weer afschuwelijk. De kleding is afhankelijk van het klimaat en heeft met schaamtegevoel en schoonheidszin niets te maken, dat is alles eerst veel later er bij te pas gebracht. De Eskimo hult zich geheel in zijn pels en laat slechts zijn oogen, mond en neus vrij en is toch niet kuischer dan wij; in hun hutten loopen beide geslachten naakt. Of heeft hij misschien juist nog een ongerept schaamtegevoel, dat niets in deze naaktheid ziet? Ligt er soms niet een veel grooter schaamteloosheid in het zich bewust omhullen? Bij vochtige warmte is het onzin om zich te kleeden, terwijl brandende, droge hitte juist bedekking van het lichaam noodig maakt. Als de zendelingen de door hen gedoopte inboorlingen lange hemden laten aantrekken, dan is dat in het vochtige tropen-klimaat al een zeer ondoelmatige maatregel, die in tegenspraak is met wat het klimaat daar eischt; en bovendien is het nog onzinnig ook, want wij zullen ons toch ook nooit in het openbaar in een hemd vertoonen. Als men er goed over nadenkt is het eigenlijk belachelijk. De uitwerking heeft bij den inboorling dan ook in 't geheel geen doel getroffen; in hun oogen heeft de kleding niets te maken met schaamtegevoel of betamelijkheid. De Europeaan, de onbetwiste heerscher, die in hun oogen zonder twijfel iemand van hoogere orde is, gaat geheel gekleed, dus is de kleding een teken van hooger rang en hun ijdelheid dwingt hen, dit na te doen. Zoo trekt een naakte wilde met welbehagen het een of ander Europeesch kledingstuk aan, zet zich een Europeeschen hoed — ook een hoogen of zwarten vilthoed — op, al staat het nog zoo onzinnig, of is het nog zoo ongemakkelijk; hij zweet, maar hij voelt zich gewichtig. „Is het waar, heer, dat ik een pak en een hoed krijg als ik christen word?” vroeg mij eens een naakte Dajakker in midden-Borneo. „Want als dat zoo is, dan laat ik mij doopen.” De ijdelheid heerscht over de geheele wereld en schoonheidsgevoel laat zich niet enkel door de kleding beheerschen. ☼ En gevoel van betamelijkheid! Iedere Maleier en dat mag iedere Europeaan zich ook wel aanwennen — baadt ten minste eenmaal per dag; dit is ook dringend noodig in een klimaat, waar men eigenlijk altijd min of meer transpireert. Ik sprak eens met een Batakhoofdman in midden-Sumatra over het baden; de hoffelijke echtgenoot merkte op: „mijn vrouwen moeten iederen dag baden, anders stinken ze mij te veel.” ☼ Nu over iets anders. Een van mijn dragers had een jonge vrouw een paar hatelijke, onkiesche woorden toegeroepen, het geheele dorp was er verontwaardigd over, de dolken waren tegen ons allen gekeerd. De hoofdman, die mij kende, kwam bij mij en deed zijn beklag; en niet voor dat ik den koelie grondig bestrafte — ik doodde twee vliegen in één klap, want ik liet hem tot straf den kop van een wild zwijn van het vleesch ontdoen, het wilde zwijn wordt door den Mohammedaan als onrein beschouwd — was de bevolking tot kalmte te brengen. Onder gewone omstandigheden had de koelie het niet gedaan, nu deed hij het plichtmatig om boete te doen. De bevolking keek echter streng toe, dat het gebeurde. — Het gevoel van betamelijkheid en het schaamtegevoel heeft met de kleding niets te maken. ☼ De Koeboes zijn al een heel armzalig volkje; weinig in getal, verstrooid, zich schuw verbergend in het onmetelijke oerwoud van Zuid-Sumatra, leiden zij een leven, dat niet veel hooger staat dan dat van de dieren in het oerwoud. De tienduizende vierkante kilometers die er tusschen het onbewoonde hooggebergte der westkust en de oneindige onbewoonbare moerasbosschen aan de oostkust liggen, zijn hun onbetwist eigendom; slechts aan de groote rivieren wonen enkele Maleiers en heel zelden dringen deze bij het verzamelen der voortbrengselen van het oerwoud dieper in die onmetelijke ruimte door. Daarom heeft de Koeboe daar zijn oorspronkelijkheid kunnen behouden; 't is een levend fossiel. Het zijn niet meer dan een paar duizend zielen; meer zullen er in dit onmetelijk gebied niet bestaan.... Aan hen kunnen wij beoordeelen hoe de oermensch geleefd heeft, aan hun armzalig bestaan zien, welk een onbarmhartige tiran het duistere oerwoud is, hoe het den eenvoudigen mensch hopeloos in slavernij houdt.

(Wordt vervolgd).

TEMPEL TE SANGSIT, NOORD-BALI.

BALI. (Slot).

HOEWEL de zin voor coöperatie bij den Baliër groot is — hij sticht voor alles een vereeniging —, viert het kaste-wezen er nog hoogtij. De voornaamste kaste is die der Brahmanen, dan die der Ksatria's en ten slotte de kaste der Wesja's (middelmattigen). Deze drie kasten noemt men de „triwangsi" en is eigenlijk de adel; „soedra's" heeten de kasteloozen. ☒ De Priesters komen altijd uit de Brahmanenkaste voort, en de eischen aan hen gesteld zijn zeer hoog. Men onderscheidt Çiwa-en Boeddha-priesters; de eersten dragen het lange haar beneden in een wrong; de laatsten loshangend. Ook vrouwen kunnen priesters worden; in ieder geval moeten de vrouwen der priesters in hun wetenschap ingewijd zijn. ☒ Elke dessa, en bijna elke familie heeft, behalve de algemeene goden, zijn speciale godheden, en houdt er zijn 3 of 4 algemeene tempels op na: 1°. de hoofdtempel, gewijd aan verschillende algemeene en plaatselijke goden, 2°. de doodtempel, 3°. de tempels aan strand- en zeegod gewijd, en 4°. dikwijls de tempel op een helling of top van een berg, aan den berggod gewijd. Voorts heeft men nog de soebak-tempels, gewijd aan de godin der geïrrigeerde velden, en doorgaans gebouwd op een dominerend punt in de soebak. De pagode-tempels zijn gewijd aan Çiwa Brahma en Vishnoe, die met 11 toempangs (daken) aan Çiwa.* Het beeldhouwmateriaal, dat de Baliërs voor hun tempels bezigen, is zachte zandsteen; de combinatie van rooden baksteen en den grijzen natuursteen, welke men heel veel ziet, is bijzonder mooi. ☒ Ook het houtsnijwerk op deuren en poorten is vaak bewonderingswaardig. Evenals de Javanen vervallen zij telkens weer in dezelfde motieven, vernieuwing is er zoo goed als niet; maar, als men ziet, wat zij vroeger op het gebied van beeldhouwen, houtsnijden, zilversmeden en weven presteerden, dan is men toch verwonderd dat het verval, hetwelk in de meeste gevallen op zoo een tijdperk van schoonheid volgt, hier uit bleef. ☒ Over het algemeen zijn de Baliërs een goedgebouwd volk, en in vergelijking met de Ja-

vanen groot en sterk; zij bezitten een benijdbare vitaliteit, zijn levendig en vroolijk, en gedragen zich tegenover den Europeaan heel anders dan de Javanen: vrijmoedig en ongedwongen. Iemand, die geruimen tijd op Bali gewoond heeft, zei eens: „wat men nooit van een Javaan zou verdragen, dat tolereert men graag van een Baliër. . . ." Geheel ten onrechte is deze opmerking niet; zou het komen door zijn open blik, die ons aangenaam aandoet? Het is niet tegen te spreken dat dit eiland en zijn bewoners op de meesten van ons een magischen invloed uitoefent. Niettegenstaande zijn vrijmoedigheid legt de Baliër een groote mate van gastvrijheid aan den dag; stelt een Europeaan belang in zijn spelen of feesten, dan is de mooiste plaats die hij heeft, voor hem; het laatste moet trouwens van de Javanen ook getuigd worden. ☒ Zelden — ik zelf zag het nergens — bemerkt men iets van oneenigheid: kinderen hebben onder elkaar het grootste plezier, bedenken allerlei spelletjes, en lachen veel; is er iets bijzonders te doen, dan kunnen ze, evenals volwassenen, urenlang genieten van muziek of dans; onder de honderden kinderen, die door de bevolking zelf vóóran gezet worden, geen enkele die lastig is of huilt. ☒ Ook schijnt het mij toe, dat de vrouwen niet zoo'n héél hard lot hebben, al denk ik, dat de lang op Bali vertoefd hebbende Dr. Krause dat wel wat ál te mooi ziet, als hij de Europeesche vrouwen beklaagt in vergelijking met de Balische. Het werken — behalve dat op de Sawah's — laten de mannen graag aan de vrouwen over; door het dragen van soms zeer zware lasten op het hoofd, hebben zij een bijzonder mooie houding. Handel en geldwezen zijn in haar handen; zij kunnen in sommige dessa-vereenigingen lid zijn met alle rechten van den man, en mogen ook priesteres en geneeskundige worden. ☒ Naarmate de kaste hooger wordt, beneden haar stand (kaste) trouwen; voor den man geldt dit verbod niet. Trouwt zij een Brahmaan, dan doet zij geheel afstand van eigen familie en familiegoed. — Zij de mannen

op de sawah's klaar, dan bepalen zij zich verder tot het verzorgen en vertroetelen van hun vechthanen. ☼ De Baliër zingt veel (met dezelfde mijns inziens onschone intonatie als de Javanen) en tooit zich graag met bloemen, boven het oor of in den hoofddoek; dikwijls zijn zij niet tevreden met de door iedereen elders gedragen „kembang sepatoe”, maar sieren zich — in de hooger gelegen dessa's — met rozen of orchideeën, — en veel tijd heeft hij noodig om zijn lange — vaak golvende — haren te ordenen en . . . te reinigen. Opvallend is het, dat veel mannen fijne vrouwelijke trekken, de vrouwen daarentegen dikwijls iets mannelijks in haar gezicht hebben. ☼ Onnoemelijk is het aantal honden op Bali, stumperig-magere, schurftige dieren, die er antipathieke gluisperige manieren op na houden, en het minst aantrekkelijke deel van Bali vormen; laten we hopen, dat de contrôle op hondeninvoer streng gehandhaafd blijft, want anders zijn de gevolgen, met het oog op hondsdoelheid, niet te overzien. De bevolking, die zich overigens niet veel aan de honden laat gelegen liggen, zegt, dat zij zorgen voor de opruiming van alle vuil; „als zij er niet waren”, zeggen ze „dan zouden hier ook besmettelijke ziekten voorkomen”. ☼ De Hindoe-godsdienst van den Baliër brengt mee, dat hij — d.w.z. de Balineesche vrouw — altijd in de weer is, offers te maken, offers, die meestal een genot zijn om te aanschouwen, en, dunkt mij, ook om te vervaardigen, en de bedoeling hebben om de goden gunstig te stemmen of de kwade geesten af te weren; want de atmosfeer zit vol van die kwade geesten — boeta's geheeten, die afgeschrikt moeten worden, vandaar ook het schrik-aanjagend uiterlijk der tempelwachters of racksasah's. ☼ Eens zag ik bij een poortje een stok met leege eierdoppen; was dit een offer? Ik wist het niet; toevallig las ik eenige dagen daarna in Nieuwenkamp's „Zwerftochten”, dat het dienst moest doen om de attentie te trekken van den kippengod (!) opdat deze bij zijn bezoek in het dorp, de kippen op dat erf eens duchtig moge onderhouden over haar slechte leggen of — broeden.

M. T.

ZIJN „JUBILEUM”.

AUGUST Witte zat al een half uur in het café en had een hoop kranten vóór zich liggen, die hij niet inkeek, toen eindelijk Emerich Berger haastig kwam binnen-loopen. ☼ „Nu, hoe is 't?” riep August hem tegemoet, „ben je daar eindelijk? Het werd werkelijk hoog tijd. Je laat 'n ander voor alles alleen opdraaien”. „Pardon,” zei Emerich, terwijl hij ging zitten. „Ik moest nog een visite maken, daardoor schoot ik zoo weinig op, — ik heb toch, hoop ik, niets gemist? Alles is toch immers al geregeld?” „Zeker,” antwoordde August, terwijl hij zijn voorhoofd een weinig fronste, — „gelukkig ben ik er ook nog”. „Er is dus eigenlijk niets meer te doen, voordat de geschiedenis begint”. „Nee, niets meer. Ik heb alleen nog Doberdal laten komen om hem onze laatste instructies te geven”. „Daarvoor heb je Doberdal laten komen?” „Ja, waarom niet? Hij ziet er heel fatsoenlijk uit. En bovendien weet toch immers iedereen, dat hij niet bij ons hoort”. ☼ Emerich knikte toestemmend, daarna vroeg hij: „Hoe staat het met de kransen?” „Die zijn al naar den schouwburg gebracht”. „Nou, dan komt alles mooi voor elkaar. En behalve wij, weet dus niemand er iets van?” „Niemand. Alleen aan Fred zullen we het wel moeten vertellen, omdat hij immers bij ons in de loge zit”. ☼ Emerich schudde het hoofd. „Geloof je niet, dat we Fred ook maar liever moesten . . . verrassen?” „Waarom?” „Nou, zie je, Fred is dikwijls zoo eigenaardig. Die is er misschien tegen!” „Daar kunnen we ons niets van aantrekken. Wij mogen toch wel eens een grap uithalen. En de verantwoordelijkheid dragen wij toch immers alleen. Is 't niet zoo?” „Zeker. *Jij* alleen”. „Ja, *ik* alleen. Op zoo'n origineel idee zou trouwens niemand van jullie gekomen zijn”. „Dat is zoo,” zei Emerich met een lachje, „maar op de een of andere manier zit juffer Blondini er achter, daar wil ik wat onder verdedden . . . ik geloof namelijk . . .” ☼ Op dit oogenblik keek August hem scherp aan. Inplaats van door te spreken

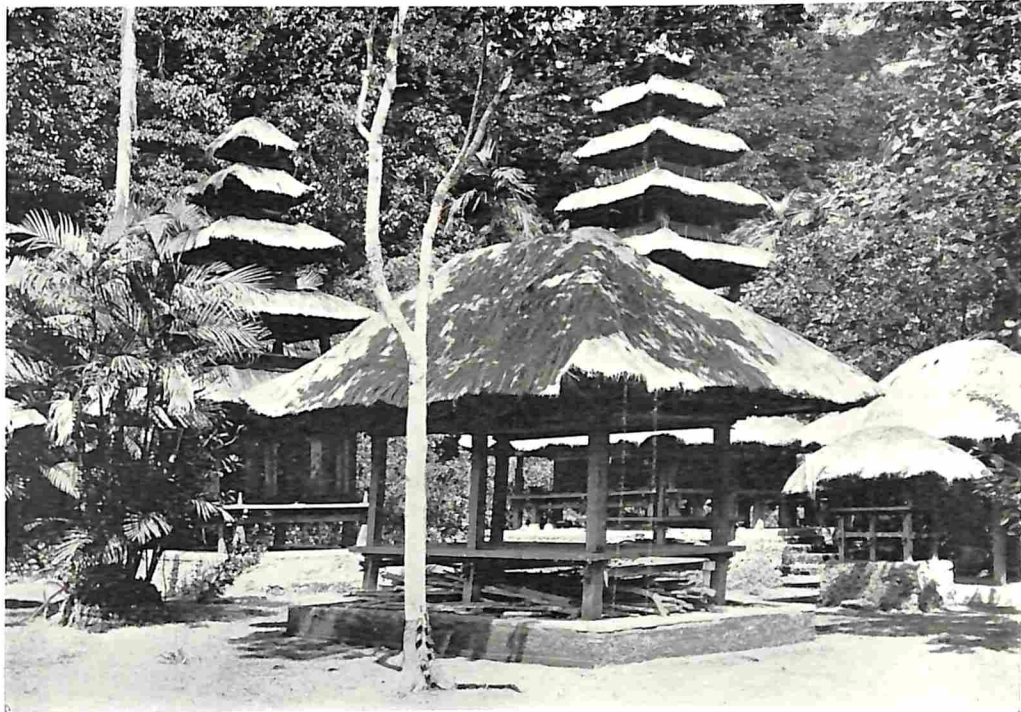
KOFFIE-SORTEERENDE VROUWEN TE DEN PASAR.

bewoog hij verlegen zijn hoofd heen en weer, deed een suikerklontje in zijn koffie en begon zachtjes te fluiten. ☼ „Bonjour,” zei Fred, die juist binnen was gekomen en hij gaf de twee andere jongelui de hand. „Dank je wel voor de logeplaats,” zei hij tot August, „ik zou alleen willen vragen: „waarom gaan we nog eens naar die idiote operette?” „Dat zul je onmiddellijk hooren,” antwoordde August, „daar is Meneer Doberdal al”. „Wie?” vroeg Fred. „Zeg, piccolo,” riep August, „zie je dien meneer, die daar bij 't biljart staat en juist wat aan Frans vraagt? Vraag hem eens even om hier bij ons te komen”. „Doberdal?” vroeg Fred aan Emerich. „Wat beteekent dat? Wie is Doberdal?” ☼ Emerich wenkte met zijn oogen naar den heer, die door den kellner, naar het tafeltje der jongelui was gebracht en nu juist op hen toekwam. Hij maakte een buiging. ☼ Het was een klein mannetje met een bruine overjas aan en een bontmuts op. Een lorgnet

TRAP NAAR EEN TEMPEL TE SANGSIT.

hingelde aan een koordje heen en weer op zijn borst. ☒ August knikte hem met nederbuigende vriendelijkheid toe. „Goeienavond, meneer Doberdal, mag ik u misschien iets aanbieden?” „Dank u, ik heb geen behoefte aan iets.” „Gaat u zitten”. „Ik ben zoo vrij”. „Ik heb u verzocht hier te komen om nog eens voor 't laatst. . . . maar wilt u toch niet iets gebruiken? Daar komt net de kellner aan”. „Breng mij dan maar een kop koffie,” zei de heer Doberdal en hij nam zijn bontmuts af, lei die op het tafeltje. ☒ Emerich nam de muts voorzichtig op en lei die op een stoel. „Dank u wel,” zei de heer Doberdal. — „Dus,” ging August voort, „hoeveel lui laat u naar binnen gaan?” „Veertig. En goèd verdeeld!” „Ook in 't parket?” „Natuurlijk. Met de engelenbak-alleen richten we niets uit. Het parket is juist het belangrijkste”. „En spreekt u de menschen nog, voordat 't zaakje begint?” „Natuurlijk. Ik heb immers alle entrèe-biljetten in mijn zak”. „Mooi! Luistert u nu eens, mijnheer Doberdal. We zullen nog even repeteeren. Bij het eerste bedrijf — niets. Ja zelfs, 't zou me aangenaam zijn, als na afloop van 't bedrijf het applaus slapper was dan anders”. „Meneer von Witte, dat zal niet gaan. De directeur staat er op, dat drie keer gehaald wordt”. „Dat vind ik niet prettig”. „Maar weet u wat, meneer von Witte, ik zal m'n mannetjes het parket tijdelijk laten ontruimen, na het eerste bedrijf”. „Goed. Dus, nu komt het tweede bedrijf. Daar moeten we even over spreken. Eerst komt het koor”. „Dat weet ik immers wel, meneer von Witte”. „Luistert u nu even. Na het koor blijft, zooals u weet, jufvrouw Blondini alleen op het tooneel achter. Dan is ze vreeselijk bedroefd en gaat ze op den divan liggen. Op dat oogenblik komt meneer Roland op”. „En dan begint het,” voegde Doberdal er aan toe. „Roland?” riep Fred uit. „Dat is juist de grap,” zei Emerich zachtjes. „Op 't oogenblik,” — ging August voort, — „dat meneer Roland opkomt, — donderend applaus!” „Mooi!” zei Doberdal. „Dat applaus,” — zei August, — „wordt hier en daar nog versterkt door bravo-geroep en terwijl het applaus aanhoudt, worden uit het orkest kransen aangereikt. Dan zegt Roland: „Schoone dame. . . . of schoone vrouwe. . . . deze juweelen worden u door mijn meester gezonden”. Daarna zingt Blondini haar aria, terwijl Roland bij de deur blijft staan. Dan gaat Blondini naar Roland toe en geeft hem de juweelen terug”. „Dat lijkt nog-al op Blondini,” merkte Emerich op. ☒ August keek hem boos aan. Emerich kreeg een kleur. Toen ging August voort: „Roland neemt de juweelen aan en zegt: „Wat moet ik mijn meester boodschappen?” Dan zegt Blondini: „Niets”. Dan buigt Roland en gaat heen. Dan: geweldig applaus.” „Gejubel,” voegde Doberdal er aan toe. „Juist. Gejubel. Gestamp, geroep: „Terugkomen!” En nu moogt u uw mannetjes eenvoudig niet laten ophouden, voordat Roland teruggekomen is en hij moet buigen. U hebt het toch goed begrepen, meneer Doberdal?” „Meneer von Witte, u kunt geheel op mij rekenen”. „Dus dan zijn we,” — besloot August, — „voorloopig klaar”. Doberman begreep de bedoeling, dronk haastig zijn kop koffie leëg, stond op, boog en ging heen. ☒ „Nu zou ik toch eindelijk wel eens willen weten,” — zei Fred, — „wat dit alles heeft te beteekenen”. „Dat zal ik je zeggen,” — antwoordde August. „Ik ben er zeer benieuwd naar,” zei Fred. Emerich luisterde aandachtig. ☒ „In de eerste plaats,” — ging August voort — „zie ik volstrekt niet in, waarom alles beteekenis hebben moet”. Emerich keek alsof dit antwoord hem teleurstelde. Fred lachte. „En ten

TEMPEL IN ZUID-BALI.

tweede,” — voegde August vlug-sprekend en opgewonden er aan toe, — als jullie tweeën ook maar even in staat waart den bodem van de zaak te peilen, dan zouden jullie er in 't geheel niet naar vragen. Ik zou niet precies willen beweren, dat ik oorspronkelijk iets anders heb bedoeld dan een aardige klucht in elkaar te zetten. Maar het is ten slotte toch meer. Het is iets goeds. Ik zou zeggen, — verstandigs, wat we doen. Kijk, we doen zoo'n armen drommel eens een pleziertje waar in 't algemeen niemand aan denkt. De grooten worden genoeg bewierookt, vind ik, maar om tooneelstukken op te voeren hebben ze de kleintjes even hard noodig”. „Dat is volkomen juist,” bevestigde Emerich. „Daarom heeft mijn grap hogere beteekenis. Als de menschen van avond in de komedie er op ingaan, en dat doen ze, daar twijfel ik geen oogenblik aan, als ze vanavond mee-applaudisseeren, dan zullen ze, zonder 't zelf te beseffen, in den persoon van Roland al die kleine komedianten een ovatie brengen, die ze gewoonlijk vergeten”. „Zeker zullen ze dat zelf niet beseffen,” zei Fred. „Want jij hebt immers vóór vijf minuten óók nog niet beseft wat voor 'n nobel mensch je eigenlijk bent”. „Emerich heeft volkomen gelijk gehad,” zei August snel. ☒ Emerich zette een gewichtig gezicht en vroeg zich af in welk opzicht hij gelijk kon gehad hebben. „Hij zei namelijk, dat we jou er in 't geheel niets van vertellen moesten,” ging August voort, hierop schrok Emerich en hij keek Fred met een soort van sympathieke vriendelijkheid aan. ☒ „Jij bederft iemand altijd z'n plezier!”

zei August. „Ik begrijp werkelijk niet wat je wilt,” zei Fred. „Je windt je zoo op, alsof je je door het een of ander gekrenkt voelt. Alle nobele daden worden immers onbewust uitgevoerd, want anders zouden ze in het geheel niet nobel zijn. De een of andere ordinaire kerel komt op 't idee van een grap en die wordt noodwendig een gemeene streek. Jij komt op 't idee van een grap en die wordt noodwendig een goede daad.” ☒ August keek hem boos aan. „Wil je ons misschien het genoeg ontnemen in jouw gezelschap

de voorstelling bij te wonen?” „Volstrekt niet,” antwoordde Fred rustig, „bovendien heb je me immers geïnviteerd om na afloop met jou, Emerich, en Blondini te gaan soupeeren”. „Dat was ik vergeten”. „Maar ik niet”. „Willen we gaan?” zei August. ☒ Ze betaalden, gingen het café uit en reden naar den schouwburg. Emerich keek onder-weg nu eens den een, dan weer den ander aan en vermoedde, dat hier twee menschen omtrent het een of ander belangrijk punt niet geheel dezelfde meening waren toegedaan. Daarom vermande hij zich toen ze uitgestapt waren en de trap naar de loges opliepen, en zei: „Kerels, laten we toch verstandig zijn!” ☒ August antwoordde niet. Maar Fred drukte Emerich de hand en zei: „ik zal 't probeeren”. ☒ De logedeur werd geopend en de eerste akkoorden van de ouverture klonken vroolijk de drie vrienden tegemoet.

II.

☒ Het eerste bedrijf was afgelopen. Friedrich Roland zat in de kleedkamer alleen. Hij was gekleed in een fantastisch costuum, — een rood-fluweelen wambuis en een donkerblauwe tricot-pantalon, — en hij droeg een pruik van weelderige, kastanjebruine lokken, waarop een baret pronkte. Zijn degen had hij over zijn knieën gelegd en hij staarde in den spiegel waaruit zijn jeugdig-rood geschminkt gezicht met de valsche snor hem aankeek. Zoo zat hij daar al van het begin van 't stuk af. Nu hoorde hij door de dichte deur heen de stappen en de stemmen van de koorleden, die langs hem heen

van 't tooneel naar de kleedkamer liepen. Daarna werd het weer stil. Roland was blij, dat hij alleen was. De nieuwe operette waardeerde hij in zekeren zin, omdat geen van de twee collega's met wie hij anders de kleedkamer moest deelen, er in meespeelde. Want dat waren menschen met wie hij niet kon opschieten, tevreden, zelfvoldane lieden, die hun kleine kunst sinds jaar en dag als fatsoenlijke ambachtlieden hadden uitgeoefend en niets meer van haar eischen dan een bescheiden inkomen, dat zij hun dan ook opleverde. Roland wist wel, dat hij tegenwoordig met hen op één lijn stond, maar hij had tevens het gevoel, dat hij in werkelijkheid volstrekt niet tot hun soort behoorde. Hij had iets heel anders kunnen worden als hij maar een beetje geluk had gehad. ☼ Daarover dacht hij nu, terwijl hij *geschminkt* vóór den spiegel zat, zooals hij ieder uur er over dacht. Zelfs nu nog, na een verbintenis van tien jaren aan dit tooneel, kon hij het niet zonder een drukkend gevoel van woede en schaamte betreden. En dat had hij nooit weten te verbergen. Daardoor waren zijn collega's er spoedig met den fijnen speurzin van laagstaande menschen achter gekomen, hoe zij hem het gevoeligst konden plagen en iedere uiting van zijn persoonlijkheid, de wijze waarop hij zacht en vermoeid placht te spreken en langzaam met iets plechtigs in zijn gang placht te loopen, jazelfs een zekere gewoonte om het hoofd opzij te houden en gelijktijdig de oogen half te sluiten, werd opgevat als grappige bewijzen van zijn ontevredenheid. Of hij ooit talent had gehad, wist men niet. Daarover werd ook trouwens nooit gesproken, de rollen waarin hij sedert jaren optrad, waren die van lakeien, bedienden, knechts, juryleden, die zonder nadere aanduiding op het programma vermeld stonden. Alle grappen, alle plagerijen, waren op hem gemunt, omdat ze zagen, dat hij er het meest onder leed. In 't begin had hij geprobeerd zich te verweren, hij trachtte plagerijen te vergelden, maar hij was daarin te onhandig. Hij wilde brutaal optreden maar hij miste daartoe den noodigen moed. Daarom liet

INGANG VAN HET BOEDDHISTISCHE ROTSKLOOSTER BIJ TAMPAK SIRING (ZUID-BALI).

hij langzamerhand alles gelaten over zich heen gaan, hij werd eenzellig en men hoorde hem dagen-lang geen woord spreken. Ook dat paste even goed als al het andere in het kader van 't beeld, dat men zich nu eenmaal van hem had gevormd, ook dat was de grappige trots van het „miskend genie”. Zijn faam was langzamerhand doorgedrongen ook buiten den beperkten kring waarin hij werkte. Iedereen in de stad, die in het tooneel-leven belang stelde, kende zijn naam, waaraan zooveel grappen waren verbonden, de recensenten in hun geestrijke artikeltjes en het publiek in zijn luimige gesprekken gebruikten den naam Roland om het type van den onbeduidenden maar met zichzelf ingenomen tooneelspeler kort aan te duiden. Daardoor was deze naam op zijn manier populair geworden en hoewel in anderen zin dan Roland vroeger gehoopt had, scheen zijn eerzucht bevredigd te zullen worden. Nu was het al zoo ver gekomen, dat hij de onbekende grootheden benijdde. Zij allen konden nog hopen, dat in hun lot een gunstige verandering zou komen; zij konden misschien vroeg of laat nog eens uit de hen omgevende duisternis plotseling in een hun waardige belichting komen te staan. Hem was dat voor altijd ontzegd. Twee jaren geleden had hij voor 't laatst gewaagd den Directeur te vragen om een behoorlijke rol. Die had hem lachend afgewezen en Roland had het begrepen. Toen dacht hij er nog eens, voor de laatste maal, over om de stad te verlaten en

weer te gaan zwerven in de provincie, waar hij in de eerste tien jaren van zijn tooneelloopbaan had rondgetrokken. Maar de theateragenten verklaarden allen, dat hij te laat kwam en de ervaringen, die hij destijds als speler van heldenrollen in kleine Boheemsche steden had opgedaan, waren ook niet bemoeidigend genoeg om hem met de noodige energie te versterken, het op eigen houtje te probeeren. Daarom was 't voor hem maar het beste zich er bij neer te leggen en evenals andere bescheiden arbeiders zijn dagelijksch werk te verrichten en daarvan te leven. ☼ Hij was heel eenzellig geworden; noch met de grooten, noch met den kleinen wilde hij iets te maken hebben. Vroeger had hij na de komedie geregeld een café bezocht, waar een eenvoudig gezelschap van tooneelbedienden en kleine burgers samenkwam, die er trotsch op waren om te gaan met acteurs. Maar ook daàr had het niet ontbroken aan grappen als Roland verscheen, menig hartelijk woord waarmee hij werd begroet, vatte hij met toenemend wantrouwen op alsof het spottend bedoeld was en daardoor beviel het hem ook daar al lang niet meer. ☼ Vroeger hadden avontuurtjes met vrouwen nog een laatste glimpje van levensvreugde aan zijn leven gegeven, maar sinds een paar jaren was ook dat voorbij en vriendelijk-vragende blikken, die af en toe op hem gericht werden, vertrouwde hij niet meer. Sedert eenige weken gebeurde het meermalen, dat hij op het tafeltje in zijn kleedkamer viooltjes vond; hij deed in het geheel geen

moeite om er achter te komen waar ze vandaan kwamen. Stellig was 't weer een grap zooals er al zooveel met hem waren uitgehaald, een grap, evenals de *billets doux*, waarmee men hem naar rendez-vous had gelokt, waar of niemand was verscheen, of de souffleur, of een paar dames van het koor, die zich kostelijk hadden geamuseerd met zijn ontsteld gezicht. ☼ De viooltjes waren er vandaag ook weer, maar hij had ze in het geheel niet aangeraakt. En zelfs als er een oprechte bedoeling achterzat, wat kon het hem dan nog schelen? Hij was in zoo'n gedrukte stemming, dat hij in

niets meer plezier had. Voor niets had hij nog aandacht behalve voor zijn eenzaamheid en zijn belachelijkheid. ☼ Menigmaal kwam de gedachte bij hem op: hoe kan er nog eens een eind aan komen? En dan kreeg hij zonderlinge ideeën die hij altijd dadelijk weer verwierp. Slechts één keer had hij een idee gehad, dat hij een tijd-lang in gedachten hield. Hij was namelijk van plan in de krant te schrijven, hoe zeer de menschen hem plaagden en op het publiek een beroep te doen, een artikel, dat beginnen zou met de woorden: Gij nobele menschen! ☼ Hij was al eens begonnen het op te schrijven, in zijn kleedkamer, want zijn tafel thuis waggelde zoo, — maar het lukte niet. Het leek wel een bedelbrief. En daarover zouden ze opnieuw gelachen hebben. Later was hij op een ander idee gekomen. Hij zou eens heel ernstig met Blondini spreken, de primadonna van het gezelschap, die op de repetitie wel eens vriendelijk tegen hem sprak. Hij wilde haar laten zien, dat hij toch eigenlijk volstrekt niet zoo belachelijk was als de menschen wel dachten. . . . maar: . . . hij durfde het niet te doen. Ook was eens, toen hij uit het café een beetje dronken 's nachts naar huis ging, een heel dwaze gedachte bij hem opgekomen. Hij zou bij de eerste de beste gelegenheid, midden op het tooneel, op zijn knieën vallen en rond-uit beginnen te smeeken: O nobele menschen! Dan zou hij al zijn leed en ellende uitzeggen en hij wist, dat hij dan ontroerende accenten zou weten te vinden, waarvoor niemand ongevoelig

zou zijn. Men zou bij die gelegenheid zelfs moeten toegeven, dat hij een groot acteur was, en velen zouden gaan schreien en zichzelf misschien ook.

(Slot volgt).

Naar het Duitsch van ARTHUR SCHNITZLER.

Wreede volksvermaken.

Den 4den Juli 1845 stelden de Staten van het Hertogdom Limburg eene ordonnantie betreffende het mishandelen van dieren vast. Zij gingen uit van de overweging: „dat het in vele localiteiten van het Hertogdom bestaande gebruik, om ter gelegenheid van kermessen, vastenavond en andere tijdstippen zich met het werpen, slaan of hoofd aftrekken van levende kalkoenen, ganzen, hanen, enz. te vermaken, door de wijze waarop zulks plaats heeft eenen nadeeligen invloed op de zeden uitoefent, vermits hier door, vooral bij de jeugd, eene neiging tot wreedheid en het mishandelen van dieren wordt opgewekt, en er alzoo noodzakelijkheid bestaat, dat ten deze eene maatregel van politie worde genomen”; en bepaalden het volgende: § 1°. In het Hertogdom zal bij geene gelegenheid, het werpen, slaan of hoofd aftrekken van dieren, zoo als kalkoenen, ganzen, eendvogels, hanen of ander gedierte, op openbare of anders zichtbare plaatsen, of in plaatsen, welke voor het publiek toegankelijk zijn, vermogen te geschieden, anders dan na dat de daartoe te bezigen dieren, *vooraf zullen zijn gedood*. § 2°. De overtreders der vorenstaande bepaling zullen met eene geldboete van *één tot drie gulden*, ten bate der gemeente waar de overtreding plaats heeft, of ingeval van onvermogen, met een dag gevangenis worden gestraft; bij herhaalde overtreding zal deze straf worden verdubbeld. § 3°. De houders der herbergen en de gebruikers der plaatsen, bedoeld bij art. 1, zullen dezelfde straf ondergaan, ten ware zij van de overtreding tijdig aan het plaatselijk bestuur kennis hadden gegeven. § De gebruikers bij uitzondering zullen ongestraft blijven, indien het niet bewezen is, dat zij van de overtreding kennis hebben gedragen of dat zij bij magte zijn geweest, de overtreding te verhinderen. § Bij Koninklijk besluit van 28 Juli 1845 is, nadat de Raad van State gehoord was, deze ordonnantie goedgekeurd.

Mr. C. BAKE.

DE GRONINGSCHĒ RAADHUIZEN.

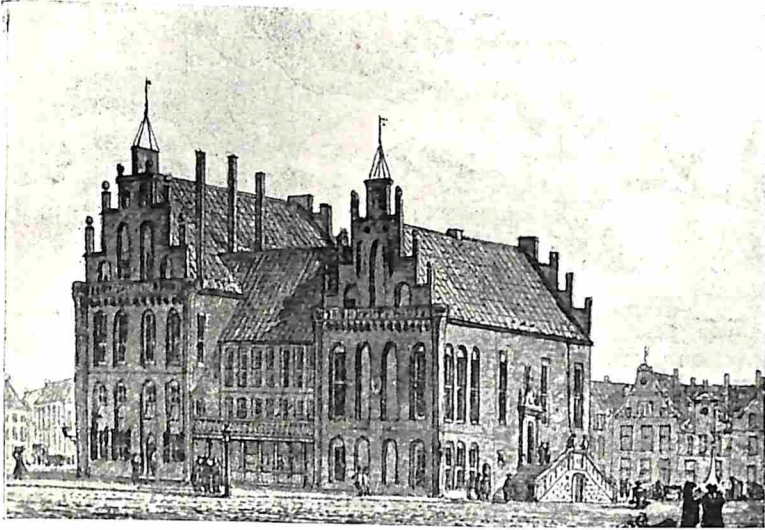
GRONINGEN was eertijds meer een Nederduitsche dan een Hollandsche stad. Aan Nederland herinnerde nog in den aanvang der 19e eeuw de architectuur van veel harer huizen: hooge bakstenen gevels met z.g. „tempels” — thans draagt slechts nog één huis in de Brugstraat, deerlijk verminkt, in zijn uiterlijk hiervan de sporen; aan diezelfde landstreek, meer bepaaldelijk aan de Hanzesteden, herinnerde het feit, dat oudtijds naast het raadhuis een van stadsweg geëxploiteerd wijnhuis („Ratskeller”) gestaan heeft. (Afb. op bladz. 129). § Van deze twee gebouwen, die midden op de Groote Markt stonden, was het raadhuis het oudste. Blijkens een steen in den noordelijken voorgevel — de afbeelding geeft den noordkant der gebouwen weer — was het in 1443 opgetrokken ter vervanging van een ouder raadhuis, dat vermoedelijk op dezelfde plaats gestaan heeft. Het had zijn hoofdingang aan den westkant langs een stoep met dubbelen opgang die tevens bij afkondigingen dienst kon doen. Ten oosten van dit raadhuis verrees in 1470 het wijnhuis, dat met het eerstgenoemde door een lager gebouw verbonden was. Raad- en wijnhuis vertoonden beide de slanke vormen der gothiek, die ook tal van woonhuizen hebben be-

zeten. Toch is ook de renaissance niet spoorloos aan deze gebouwen voorbijgegaan: in 1624 werd vóór het lage gedeelte tusschen raad- en wijnhuis een op pilaren rustende galerij aangebracht waarop de stadsmuzikanten dagelijks een concert plachten te geven, terwijl uit het volgende jaar de vernieuwing van de stoep en van den hoofdingang van het raadhuis aan de westzijde — boven dien ingang stond althans het jaartal 1625 — schijnt te dateeren. § Van het inwendige van het raadhuis valt te vermelden dat de genoemde ingang leidde tot een hal of voorzaal door welke men in noordelijke richting de „raedtkamer”, de vergaderzaal van Burgemeesteren en Raad, kon bereiken. In deze voorzaal zullen de prachtig gesneden 17e eeuwse eikenhouten banken gestaan hebben, die thans nog in de vestibule van het tegenwoordige stadhuis een ieders bewondering opwekken. Van de stoffeering der „raedtkamer” is weinig bekend; de kist met de „stadsbrieven” heeft er gestaan en waarschijnlijk hebben er als consoles tot de schouw

of schoorsteen behoord de twee fraaie 16e eeuwse zandsteenbeelden, een man en een vrouw voorstellend, die thans in het museum bewaard worden. Onder de raadzaal bevond zich de secretarie of „srijfcamer”, onder de voorzaal de deurwaarderswoning en de „pontkamer”, het kantoor der stedelijke accijnsen. Nog lager afdalend kwam men terecht in eenige kelders waarin gedurende de 15e, 16e en 17e eeuw de zwaarste misdadigers tijdelijk werden geborger. In laatstgenoemde eeuw werden deze gevangenis, die in zóer slechten reuk stonden, buiten gebruik gesteld. Toen was een ander arrestantenlokaal in opkomst, dat op den zolder van het raadhuis gevestigd was en dat den naam kreeg — eerst in den volksmond en later ook in officieele bescheiden — van het „roozendaal”. Dit lokaal heeft in 1672 b.v. een aantal overloopers uit de bisschoppelijke legers van Munster en Keulen geherbergd. § In het lagere gebouw dat de verbinding met het wijnhuis vormde, lag achter de zoo straks genoemde galerij de zaal waar de Hoofdmannenkamer zetelde, het college dat in hooger beroep recht sprak van door Ommelander rechters geveld vonnissen. § Of aan het daaraan grenzende wijnhuis, later meest Heerenwijnhuis genaamd, oorspronkelijk een stedelijk monopolie van wijnverkoop in het groot verbonden is geweest? De exploitatie van stadsweg geschiedde in den regel door verpachting; uit den tijd waaruit een doorlopende reeks verpachtingscondities bekend is — uit de 17e eeuw het eerst — blijkt hiervan niets meer. Wel werd meer dan eens met het kasteelschap van het wijnhuis het recht tot inning van den wijnaccijns verpacht. § Van de oprichting af is het wijnhuis de plaats geweest waar de leden der stedelijke regeering elkander dagelijks ontmoetten; toen hun nog de zoogenaamde „loodjes” als presentiegeld voor het bijwonen der raadsvergaderingen werden verstrekt (vóór 1609), plachten zij die daar tegen wijn te verwisselen. Voorts was het wijnhuis feestgebouw: daar hadden de plechtige ontvangsten van stadsweg plaats; daar geschiedde jaarlijks op 22 Februari de wisseling van den raad. Ook voor meer practische doeleinden werd het wijnhuis gebruikt: op de voorzaal werden de gerechtelijke verkooping, de z.g. „keerskopen”, gehouden. Een z.g. „glazen kamertje” bood — o teekenende bijzonderheid van den regententijd — gelegenheid om onder het genot van uitgelezen spijs en drank meer intieme aangelegenheden en petit comité te behandelen. § Raad- en wijnhuis waren niet de eenige gebouwen die midden op de Groote Markt stonden. Aan de zuidzijde bevonden zich nog eenige particuliere woningen die eerst betrekkelijk laat, in den loop der 17e eeuw, eigendom

Foto Kramer.
SCHOORSTEEN IN DE VERGADERZAAL
VAN B. EN W. IN HET RAADHUIS
TE GRONINGEN.

HET OUDE RAADHUIS TE GRONINGEN, MET HET DAARAAN VERBONDEN WIJNHUIS, GEZIEN VAN HET NOORDEN.

LINKS HET WIJNHUIS. BEIDE GEBOUWEN ZIJN IN 1775 AFGEBROKEN.

van de stad zijn geworden. Terwille van de beveiliging van raad- en wijnhuis tegen brand geschiedde deze aankoop zeker niet: in een der huizen bleef ook later nog een bakker zijn niet van brandgevaar ontbloot bedrijf uitoefenen; de beide andere huizen waren in de 18e eeuw aan een brouwer en een herbergier verhuurd. Tot 1770 heeft de regeering der stad Groningen zich ongestoord van raad- en wijnhuis kunnen bedienen. In dat jaar werd zij opgeschrikt door een ernstige verzakking in het gebouw, welke voor algeheele instorting deed vreezen. Men begon over het bouwen van een nieuw raadhuis te denken. „De oude gebouwen” — aldus de Tegenwoordige Staat van Stad en Lande — „wierden met den aangroei der stad te bekrompen” „ook vonden anderen dezelve niet evenredig aan het vermogen der stad”. Na langdurige overwegingen werd in 1774 besloten een prijsvraag voor den bouw van een nieuw raadhuis — de combinatie raad- en wijnhuis werd opgegeven — uit te schrijven. Vrij in opvatting en oplossing waren de mededingers niet; het gebouw moest zijn „van de Tonisse of van de gemengde, dat is de Romeinsche order,” terwijl verder hoogte der verdiepingen, voortrap, peristyle, frontispice, vestibule en meer bijzonderheden waren voorgeschreven. De stadsregeering besefte ten volle welk groot werk zij ging ondernemen: 25 exemplaren van den afgedrukten plattegrond der Grootte Markt — men had dit plein met het oog op de nieuwe raadhuisplannen laten opmeten en in kaart brengen — en van het programma betreffende den bouw werden aan een stadsgecommitteerde ter Staten Generaal gezonden, teneinde 6 exemplaren aan den Erfstadhouder te presenteren en de overige te 's-Gravenhage in overleg met den griffier Fagel te distribueeren; er volgden nog 75 om aan de „Ministers van staat aan vreemde hoven”, vooral aan dien in Brabant (te Brussel) verzonden te worden. Het resultaat was, dat er niet minder dan 35 plans en 2 houten modellen inkwamen, zoowel uit de Vereenigde als uit de Zuidelijke Nederlanden, en zelfs uit Frankrijk, „onder welke plans veele gevonden worden, die” — aldus de rapporterende burgemeesters — „de uiterste attentie en admiratie verdienen”. Petrus Camper, de bekende Franeker en Groninger hoogleeraar, die bij het opstellen der prijsvraag had geholpen, diende ook bij de beoordeeling der antwoorden van advies. Bekroond werd het ontwerp van Jacob Otten Husly, stadsbouwmeester en directeur der Teekenacademie te Amsterdam, bouwheer o.m. van het raadhuis te Weesp, die in het volgende jaar als bouwmeester van het nieuwe raadhuis werd aangenomen. De bouw van dit nieuwe raadhuis is één lange lijdensgeschiedenis geweest. Aanvankelijk scheen alles voorspoedig te gaan. De oude gebouwen werden in 1775 afgebroken en Husly liet de ruimte tot plaat-

sing van grond en ondermuurwerk uitgraven. Toen kwam de eerste stagnatie: in 1777 werd de bouw van het nieuwe raadhuis wegens gerezen zwarigheden één jaar opgeschorst. Dat ééne jaar werd tien jaar en nog langer: in 1787 werd de reeds uitgegraven ruimte weer met aarde gevuld. Pas in 1792 is er weer ernstig sprake van de voortzetting van den raadhuisbouw. Husly diende een nieuw plan in waarvan de kosten op 203,000 gulden werden begroot. Beoogde zijn oorspronkelijk plan een vierkant gebouw rondom een binnenplaats, thans zou de westzijde van het gebouw openblijven en de binnenplaats aan dien kant door een hek worden afgesloten. Op 29 April 1793 legde de presideerende burgemeester Van Sijsen, hoogbejaard, den eersten steen, en terstond daarop begonnen de werklieden met hun arbeid. Doch reeds in 1795 werd het werk, ditmaal wegens de onzekere tijdsomstandigheden, opnieuw gestaakt. In 1797 schreef men een leening uit teneinde den bouw te kunnen hervatten; deze mislukte en het werk bleef rusten. Kort daarop moet Husly overleden zijn; in 1800 althans hield het stadsbestuur zich met eene vordering zijner weduwe bezig; hij heeft de voltooiing van zijn werk dus niet meer mogen beleven. In het laatst van 1801 eindelijk kwam er schot in de zaak; een uitgeschreven leening had thans succes en in het begin van 1802 konden de werkzaamheden hervat worden. Op 16 October 1806, derhalve ruim 30 jaar na het eerste begin, kon de eerste vergadering in het nieuwe raadhuis „met een aanspraak” worden geopend. De voorgevel draagt, gelijk de afbeelding hieronder doet zien, het jaartal 1810, dat in de plaats gekomen is van het oorspronkelijk ontworpen opschrift: „Deo Patriae et Justitiae”. Iets bijzonders schijnt er evenwel in dat jaar ten opzichte van het nieuwe raadhuis niet voorgevallen te zijn; in de officieele bescheiden tenminste is dienaangaande niets te vinden. Waarschijnlijk achtte men het toen voldoende voltooid om in zijn geheel in gebruik te worden genomen. De afwerking en versiering van het inwendige was door den nood der tijden op meer dan een onderdeel aanmerkelijk besnoeid; wanneer men de geestdriftige beschrijving die Husly zelf in den Tegenwoordigen Staat van zijn bouwwerk gegeven heeft, met de thans nog bestaande werkelijkheid vergelijkt, springt dit onmiddellijk in het oog. De marmere vloer der vestibule zal men tevergeefs zoeken, en ook schijnt het meer droom dan werkelijkheid, wanneer Husly, na over de vertrekken en de aangrenzende galerij op de bel-etage en de bovenste verdieping gesproken te hebben, voortgaat: „Derzelve decoratie zijn grootsch en deftig, zonder weidsche pragt, en beantwoorden aan het gebruik waartoe zij geschikt zijn”. Uit de 19e eeuwse lotgevallen van het raadhuis zij nog tweeërlei aangestipt. Vooreerst dat de landsregeering in 1813 het plan gekoesterd heeft het nieuwe raadhuis tot Hotel de Préfecture in te richten, en het van de stad te huren. Een daartoe strekkend voorstel werd evenwel door de regeering der stad beleefdelijk afgewezen. Ten tweede dat in 1868 en 1869 de opening aan de westzijde van het raadhuis werd dichtgebouwd, zoodat ten slotte het oorspronkelijk plan van Husly werkelijkheid is ge-

Foto Kramer.

HET TEGENWOORDIGE RAADHUIS TE GRONINGEN.

worden, met dit verschil alleen, dat aan dien kant van het raadhuis tusschen de verstekken en de binnenplaats geen galerij of wandelgang werd aangebracht. Het Groningsche raadhuis van heden is, om daarmee te beschrijven, van buiten een statig gebouw, dat echter van binnen een indruk van al te groote soberheid achterlaat. Kunstschaten of historische gedenkstukken bezit het betrekkelijk weinig. Behalve de prachtige banken die reeds genoemd werden, stammen uit het oude stadhuis waarschijnlijk nog eenige schilderijen en andere herinneringen aan het eervol doorstane beleg van 1672. Van zijn eigen oorspronkelijk meubilair, dat een Empire-karakter gedragen moet hebben, zijn nog slechts enkele resten over. Wel zijn er in den loop der jaren eenige pogingen gedaan om in het geschetste euvel ten deele te voorzien. Zoo heeft men de gelukkige gedachte gehad een verzameling portretten van Groningsche burgemeesters aan te leggen. Deze is in de vergaderzaal van het Dagelijksch Bestuur der gemeente geplaatst en telt enkele merkwaardige stukken: een fraai 16e eeuwsch portret van burgemeester Eltet the Lettens en een portret door Jozef Israëls van burgemeester Modderman uit het laatst der 19e eeuw. Ook is in deze zaal de op bladz. 128 afgebeelde 18e eeuwse schouw geplaatst, afkomstig uit een particulier huis aan het Martinikerkhof, waarin later de gemeentekweekschool voor onderwijzeressen was gevestigd, en dat thans bij de laatste verbouwing van het Provinciehuis verdwenen is. Voorts heeft men enkele jaren geleden het uiterlijk van de trouwzaal, het vertrek dat bij de burgerij stellig het meest bekend is, aanmerkelijk verbeterd. Te betreuren blijft echter, dat in de tijden van voorspoed, die Groningen in de 2e helft der 19e en den aanvang der 20e eeuw ongetwijfeld gekend heeft, niemand in deze stad, waar men toch zéér wel weet wat burgerzin beteekent, op de gedachte gekomen schijnt te zijn, dat deel van Husly's werk welks uitvoering door den nood der tijden voorloopig achterwege moest blijven, weer op te vatten en te voltooien: een waardige verzorging en versiering van het inwendige van het raadhuis.

H. P. C.

TOY-SPANIELS.

JARENLANG heeft men, naar den naam oordeelende, gedacht dat de dwerg-spaniel gefokt was uit zijn naamgenoot, den jacht-spaniel. Een der meest bekende Engelsche foksters van dit ras, Mevrouw Neville Lytton, toont in haar werk „Toy doggs and their ancestors” aan dat deze meening onjuist is. Voor den kynoloog is dit boek van groote beteekenis, daar mevrouw Neville het geschreven heeft na een ernstige en grondige studie. Als bewijs hiervoor diene, dat zij haar gegevens gezocht heeft in de voornaamste musea van het Vasteland en in particuliere verzamelingen. Volgens de schrijfster hebben de toy-spaniels tot voorouders wit-roode of wit met zwarte Italiaansche spaniels gehad. Deze spaniels waren kleine hondjes; van het fokken uit het zwaardere type spaniel is dus geen sprake. Het is men het over den oorsprong lang onzeker geweest, zeker is het dat de toy-spaniel een der oudste dwerggrassen is. Op heel oude schilderstukken (1555) zijn ze al afgebeeld. Het bekende schilderij „Het Prinsesje” van „Paulus Moreelse” (Sted. Mus. Amsterdam) laat ons ook een hondje zien dat door beharing en behang (oordracht) aan een Blenheim-spaniel doet denken, doch ook hier is, evenals op de werken van van Dyck en Watteau, de snuit langer en smaller en de staart niet gecoupeerd. Aan het Hof van Karel II van Engeland was de toy-spaniel zeer gezien: een der geschiedschrijvers verhaalt dat men 's morgens vroeg den vorst in het St. James Park met zijn keur-collectie spaniels kon zien wandelen en stoeien. De toy-spaniels zooals wij ze nu kennen, worden verdeeld in vier variëteiten. De *King Charles*: glimmend zwart met bruine afteekens boven de oogen, op de wangen, op de beenen en onder den staart. De *Prince Charles*, zuiver wit, met zwarte vlekken welke gelijkmatig over het lichaam verdeeld zijn; de ooren moeten met bruin omzoomd zijn en diezelfde kleur moet ook voorkomen boven de oogen, op de wangen en onder

den staart. De *Blenheim Spaniel*, ook zuiver wit, doch met kastanje-bruine of robijnroode vlekken. Ooren en wangen moeten rood zijn, terwijl van den neus een smalle witte bles loopt tot tusschen de ooren, waar ze zich splitst en in een halve-maanvormige boog naar beide zijden verloopt. Midden op het voorhoofd moet een roode vlek zijn (de z.g. Blenheim spot); dikwijls ontbreekt deze. De *Ruby Spaniel*, een fokproduct uit de laatste vijf en twintig jaar, één kleurig helrood met zwarten neus. De *Raspunten*: De kop sterk gewelfd; bij goede exemplaren zuiver halfrond, soms nog iets meer, zoodat de bovenkop boven de oogen komt te liggen en den opgewipten neus bijna raakt. De oogen ver van elkander. Zij moeten groot zijn en donker. Doordien de traanklieren minder goed ontwikkeld zijn, is er, in den binnensten ooghoek, een weinig vocht. De stop goed ontwikkeld als bij den bulldog, zelfs nog meer; bij de beste exemplaren moet men, in de holte, een kleinen knikker kunnen leggen. De neus kort en tusschen de oogen een weinig opgewipt, zonder ook maar het minste spoor eener kunstbewerking. Aan de punt moet hij zwart zijn, diep en breed, met goed geopende neusgaten. Kaken. De snuit moet vierkant zijn en diep; de onderkaak tusschen de maaltanden breed, veel plaats latend voor de tong en voor het aanzetten der benedenlip, die de tanden geheel moet bedekken. De onderkaak goed naar boven gericht zóó eindigend, dat zij de eveneens naar boven gerichte bovenkaak raakt. De ooren zóó lang, dat zij bijna den grond raken. Zij moeten laag zijn aangezet, goed plat tegen den kop liggen en dicht

TOY-SPANIELS.
EEN ZEER FRAAIE BLENHEIM
SPANIEL.

bezet zijn met lang haar. In dit opzicht wint de *King Charles* het in den regel van den *Blenheim*; bij sommige zijn de ooren, van het eene punt naar het andere, 50 cM. lang. Hoogte. De beste hoogte hebben de honden, die ruim 3 à 4½ K.G. zwaar zijn. Bouw. Wat betreft den gedrongen lichaamsbouw kunnen de *Toy-Spaniels* wedijveren met de *mopshonden*, behalve dat de overvloedige beharing den omvang van het lichaam nog schijnt te vergrooten; is de beharing goed nat, dan lijkt de *Spaniel* kleiner dan de *mops*. De vorm moet echter een ware *cobby*-vorm zijn, met sterke, goed ontwikkelde beenen, met korten, breeden rug en breede borst. Symmetrie is bij dit ras een groot punt maar in dat opzicht is bij weinig exemplaren iets aan te merken. De beharing moet lang zijn, zijdeachtig golvend, maar nooit gekruld. Bij de *Blenheims* moet de beharing zóó dicht zijn, dat zij, voor de borst, een soort veder vormt. Op de ooren en op de voeten moet het haar mooie franjes vormen; vooral de voeten moeten goed behaard zijn en wel zóó, dat zij er uitzien als waren er vliezen tusschen de teenen; ook de achterbeenen moeten franjes hebben. Bij de *King Charles* is het haar op de ooren zeer lang en zeer dicht, ten minste drie centimeter langer dan bij den *Blenheim*. De veer aan den op 10 cM. ingekorten staart, moet zijdeachtig zijn, 13 à 16 cM. lang en een vierkante vlag vormen, een verlenging als het ware van de ruglijn. Het fokken van deze hondjes is zeer kostbaar en moeilijk. Menig nestje kost aan de moederhond het leven, daar het ter wereld komen der pups zeer bemoeilijkt wordt door hun zwaar ontwikkelde koppen. Door zijn overvloedige zijdeachtige beharing, zijn eigenwijs snuitje, vindt de *toy-spaniel* vooral van de zijde der dames veel belangstelling. Wij hebben hier in Holland prima exemplaren gehad. Eenige jaren geleden scheen het of andere kleine rassen zooals de *Pekingees* en het *dwergkeesje*, de *toy-spaniel* zouden verdringen, maar juist de laatste twee jaar komt er weer meer belangstelling voor dit ras. De afbeeldingen in dit nummer laten duidelijk zien dat de *toy-spaniel* een onzer sierlijkste kamerhondjes is. Het zijn reproducties naar foto's van hoog bekroonde exemplaren, in Nederland gefokt en eigendom van den heer van Venetië te Amsterdam. Hierboven aanschouwt men een *Blenheim-spaniel*, in al zijn waardigheid voor den fotograaf poseerende. Niet minder waardig is de houding van den *Toy-spaniel* op de volgende bladzijde. En geeft de derde afbeelding niet een allerliefst stelletje wijsneuzen te zien?

I. JOH. W. DE VRIES.

De geheimzinnige dood van Mr. Serles

II) door W. B. M. FERGUSON.

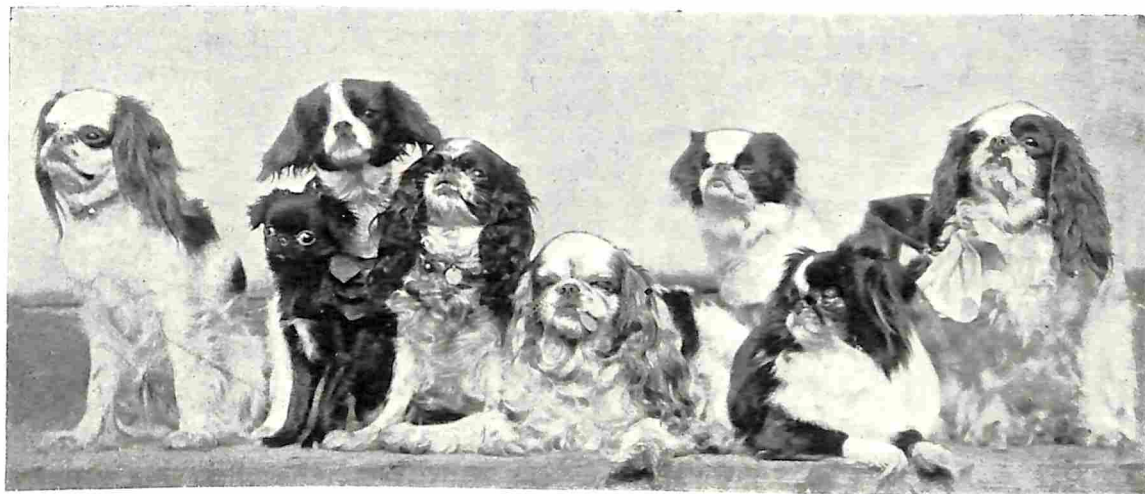
GIJ zult begrijpen, dat het noodzakelijk is, dat gij beiden de u aangewezen rollen op u neemt; want als ik een van beide zou vervullen, zoudt gij terecht kunnen beweren, dat ik ze had gespeeld met de bedoeling mijn eigen opvatting te bewijzen." „Je bedoelt", zei ik, zijn redeneering volgend, „dat Mr. Warburton en ik, die er op gesteld zijn de juistheid onzer theorie te bewijzen — namelijk, dat een inbreker ongemerkt kon zijn binnengeslopen — uit den aard der zaak de ons toebedeelde rollen met meer overleg zullen spelen —" „Juist en in grootte en gestalte gelijkt Warburton op den vent, dien wij als den moordenaar zullen beschouwen. Jij en ik niet. Wij zijn kleine menschen", zei Jimmie. „En jij, Tynon, zult de rol van Miss Gregory met meer nauwgezetheid spelen dan ik. In ieder geval, wil ik, dat jij je zelf overtuigt, dat mijn stelling juist is. Ik hoop het te kunnen bewijzen — of ten minste Mr. Warburton zal dat tegen wil en dank, doen — dat niemand den stoel kan hebben bereikt, zonder dat Miss Gregory dat, al was 't met een half oog, zou hebben gezien. Je zult de proef eerlijk doen, want je zou er weinig plezier van hebben je zelf te bedriegen." „Ik zal mijn rol zoo eerlijk spelen als me mogelijk is", zei ik; „maar wij kunnen niet dezelfde omstandigheden precies herhalen. Immers ik weet wat er zal gebeuren en Miss Gregory wist dat niet." „Dat zal worden opgewogen door je geloof in haar onschuld", zei Jimmie droogjes. „Zij heeft van tijd tot tijd de kamer ingekeken; maar ik zal jou niet vragen dat ook te doen. Ga maar precies zoo zitten als zij dien avond zat — je zult zien, dat ik de plaats heb aangeteekend waar haar stoel stond — en je kan je gedachten concentreeren door te trachten een passage uit Virgilius te vertalen — je zult wel genoeg Latijn vergeten hebben, dat je er moeite mee zult hebben." Hij nam het boek van een tafeltje waarop het lag en wierp het mij toe. „Ik zal alles zoo inrichten, dat het jullie theorie ten goede komt, zoodat je daarop geen aanmerking kunt maken." „En wat moet ik doen?" vroeg Warburton eenigszins opgewonden. „Word ik verondersteld in den salon verborgen te zitten, of moet ik de salondeur binnenkomen?" „Dat mag u net doen zooals u wilt", zei Jimmie, onverschillig een sigaret opstekend. „Al naar Tynon en u denkt, dat het gunstigst is voor het bewijs uwer stelling." „Ik was van meening, dat wij gerechtigd waren aan te nemen, dat de inbreker ergens in de kamer verborgen zat, want Cary had erkend, dat hij die niet doorzocht had. Die keus was ook de beste voor ons, omdat daardoor de mogelijkheid was uitgesloten, dat Miss Gregory de salondeur had hooren openen. „En let wel", zei Jimmie, „als een van u beiden meent, dat de ander zijn rol niet goed speelt en denkt, dat hij het beter kon doen, kunt ge van rol verwisselen en het nog eens probeeren. Ik wil beslist een eerlijke proef nemen." „Hij was bezig „het tooneel op te stellen"; hij plaatste het groote Japansche scherm rechts van het vuur, draaide de lichten uit, zette de lamp met groenen kap op de juiste plaats op Miss Gregory's schrijftafel en schoof Mr. Serles' stoel, waarvan hij de juiste plaats vooraf met krijt had afgeteekend, naar het punt waar die gestaan had. „Intusschen waren Warburton en ik, na ernstige beraadslagingen, tot de conclusie gekomen, dat het

TOY-SPANIEL.

Japansche scherm de logische schuilplaats voor den inbreker was; het kon feitelijk geen andere geweest zijn, want als hij onder den divan gelegen had, zouden zijn voeten er uit gestoken hebben. „Natuurlijk", zei ik, „is hij niet direkt op Mr. Serles toegelopen, daar het scherm in rechte lijn met hem stond. Hij moet er om heen geloopt zijn, ten einde hem van achter af te bereiken en te voorkomen, dat hij hem van ter zijde bespeurde." „Zeer juist", zei Warburton. „Dat had ik onmiddellijk gezien." „Nog een enkel woord, hee-

ren", zei Jimmie. „Al ben ik nu niet veel meer dan een ledepop, is het toch redelijk om te veronderstellen, dat Mr. Serles door een vreemd of ongewoon geluid uit zijn overpeinzing zou zijn opgeschrikt; en daar de getuigenverklaringen hebben aangetoond dat hij rookte, mogen wij veilig aannemen, dat hij niet ingeslapen was. Dus moet u, tot op zekere hoogte, ook met mij rekening houden, Mr. Warburton; maar ik zal geen aandacht schenken aan eenig geluid, dat niet door Mr. Tynon wordt opgemerkt. U mag ook uw laarzen uittrekken, want wij zullen aannemen, dat de inbreker schoenen met gummi- of vilten zolen droeg. En nu, heeren, neemt uw plaatsen in. Mr. Warburton, er wordt u geen tijd-limiet gesteld. U mag zelf bepalen, wanneer gij den tijd geschikt acht." „Zoodra ik in den stoel zat, die mij was aangewezen, trof mij de waarheid van Jimmie's bewering als een slag in 't gezicht en voelde ik hoe mij het koude zweet uitbrak. Want zelfs terwijl ik keek naar het exemplaar van Virgilius, dat voor mij op de schrijftafel lag, kon ik van terzijde den lichtcirkel in de andere kamer zien — en niet slechts dit, maar ook Jimmie's achterhoofd en het licht, dat op de gouden draken van het Japansche scherm scheen. „Ik behoefde niet eens mijn hoofd om te keeren om dit alles te zien; want door het niet meer dan tien centimeter om te wenden, kon ik den heelen salon overzien. Vijf meter had mij, in theorie, een groote afstand geleken; of, beter gezegd, ik had er me geen juist beeld van gevormd; maar nu leek mij die lichtkring angstaanjagend dichtbij — weinig meer dan de lengte van drie flinke volwassen mannen. „Het leek me alsof ik zelfs Jimmie's ademhaling kon hooren; en wat betreft het idee dat hij geworgd kon worden, terwijl ik in het volle bezit van al mijn geestelijke vermogens, er heelemaal niets van zou merken — de absolute dwaasheid van die gedachte werd me zoo duidelijk, dat ik me zelf verbaasde over mijn eigen lichtgeloovigheid. Toen rezen Isabel Gregory's rustige, ernstige oogen voor mijn geest op en mijn geest werd een draaikolk, waarin het verstand trachtte het vertrouwen naar beneden te trekken. „Vastberaden nam ik Virgilius ter hand en het boek viel vanzelf op een bepaalde pagina open. Dit wees er op, dat een passage, die Mr. Serles bijzonder getroffen had, vaak door hem was herlezen en ik zag werkelijk een paar regels, die door hem met blauw potlood waren aangeteekend. Deze beide regels luiden:

GROEP TOY-SPANIELS.

Turne, quod optanti divum promittere nemo
Auderet, volvenda dies, et attulit ultro.

☞ Het bleek mij, dat ik heel wat van 't Latijn vergeten had; en ik slaagde er slechts met moeite in te ontcijferen, dat dit zooveel beduidde als: „Wanneer de grootste slimheid faalt, treft het toeval vaak het doel en dit met de minst verwachte middelen.” Ik vroeg me verbaasd af welke gebeurtenis of ervaring er Mr. Serles toe geleid had juist die opmerking van den Romein aan te halen. Het leek wel alsof het speciaal op zijn dood en onze pogingen om zijn moordenaar te vinden doelde. ☞ Intusschen was ik mij, niettegenstaande ik mij geheel bij het vertellen trachtte te bepalen, voortdurend bewust van de lichtvlek in de aangrenzende kamer. Het drong zich aan mij op, liet me niet los en liet zich niet weg-denken. Plotseling gleed er een schaduw over. Warburton was tusschen het licht en mijn zijdelingschen blik gekomen! ☞ Ik keek nog steeds in mijn Virgilius, Warburton had geen geluid gemaakt en toch kon ik hem zien toen hij langzaam in den lichtkring voortkroop. Toen stond hij, ging rechtop achter Jimmie's stoel staan en lachte triomfantelijk. „Goed gedaan, Mr. Warburton”, zei Blunt opstaand. „Voor iemand van uw grootte, kunt u zich heel handig bewegen. U hebt geen geluid gemaakt. Tynon”, zei hij toen, „hoe denk jij er over? Wat mankeert je? Je ziet er uit als een schim.” Ik was te verbluft en te veel overstuur om te antwoorden; en Warburton, trotsch op zijn succes en Jimmie's loftuitingen, keek me wantrouwend aan. „U kan me niet gezien hebben”, zei hij. „Niet als u eerlijk gedaan hebt. Zelfs Mr. Blunt wist niet, dat ik er al was.” „Ik heb eerlijk gedaan en toch heb ik u gezien”, antwoordde ik koeltjes. „Het was onmogelijk u niet te zien zoodra u binnen den lichtkring kwam. Ben je zeker”, voegde ik er aan toe, mij tot Jimmie wendend, „dat die stoel precies op dezelfde plaats staat als —” „Je kunt je er zelf van overtuigen”, viel hij mij in de rede. „Het tapijt is dik en men kan heel duidelijk de plaatsen nog zien waar de pooten *moet* de stoel voor het bureau hebben gestaan. Den eersten keer, dat ik hier kwam, ben ik in dien stoel gaan zitten en toen was ik er dadelijk van overtuigd, dat Miss Gregory niet in dien stoel kon hebben gezeten zonder te zien, wat er dien avond gebeurde. Ik wou het alleen maar bewijzen aan hen, die hieromtrent met mij van meening verschilden. Laat Mr. Warburton nu in den stoel gaan zitten, dan zal hij inzien, dat ik gelijk heb.” ☞ Warburton gaf hier gevolg aan en hield zijn oogen vast op de schrijftafel gericht. „Het is waar!” riep hij uit met een verbaasd gezicht. „Ik kan niet anders dan den stoel en het scherm met een half oog zien. Die glimmende draken op het scherm trekken, of je wilt of niet, je aandacht.” „Juist”, zei Jimmie. „En Miss Gregory heeft dat in haar getuigenverklaring ook erkend. Ik heb nog niet eens gewezen op het onomstootbare feit, dat Mr. Serles niet geluidloos kan zijn geworpd.” „Ik erken de juistheid van je redeneering” zei ik, hoewel 't me zwaar viel; „maar niettemin kan ik niet gelooven, dat Miss Gregory gelogen heeft. Waarom zou ze dat doen? Waarom zou deze heele geschiedenis haar bijna gek maken? Waarom zou ze zelf erkennen, dat de misdaad niet kan zijn begaan zonder dat zij het had moeten bemerken.” „Dus erkent ze dat?” vroeg Jimmie snel. „Wel zeker.

Zij heeft het bij de lijkschouwing reeds toegegeven. Zij zegt, dat ze ten slotte zelf zal moeten aannemen, dat zij er op de een of andere wijze van geweten heeft, omdat ze anders zou moeten gelooven, dat ze niet goed bij haar verstand was.” „Ik heb een idee!” kwam thans Warburton tusschenbeide, die afgezonderd ingespannen had staan denken. „Wat ik niet begrijp is, waarom Miss Gregory het kan hebben gedaan; en nu is mij juist een gedachte te binnen geschoten. Stel, dat er iets bestond tusschen haar en mijn oom. En stel, dat hij haar aanvankelijk had willen trouwen en toen er van afzag — hè?” „Wij zullen zoo iets heelemaal niet veronderstellen”, gaf ik ten antwoord. „Als u al geen eerbied hebt voor de nagedachtenis van uw oom —” „Kom, kom, er is niets beledigends in Mr. Warburton's veronderstelling”, haastte Jimmie zich tusschenbeide te komen. „Natuurlijk niet”, bevestigde Warburton. „Mij dunkt, dat men toch wel een onderstelling mag uiten, zonder dadelijk aangevloegen te worden. Miss Gregory heeft geen kampioen noodig, die zich zelf opwerpt —” „Het komt mij voor, dat ze dien zeer zeker noodig heeft!” snauwde ik hem toe. „Uw meening omtrent vrouwen in het algemeen —” „Is heel gewoon die van een man van de wereld. Werkelijk, Mr. Tynon, voor een krantenverslaggever is uw onbeperkt vertrouwen in de menschelijke goedheid verbazingwekkend. Ik heb in Miss Gregory's onschuld geloofd, omdat er geen bewijs van haar schuld was — zij ziet er zoo lief uit en is heelemaal zoo'n bekoorlijk schepseltje, dat het zelfs nu moeilijk is aan haar schuld te gelooven — maar in het licht van dit onweerlegbare bewijs, vind ik —” „Het zal Miss Gregory wel interesseeren wat u wel of niet denkt”, zei ik driftig. „Een man van de wereld, hè? U bedoelt zeker van de slechtste helft. Het eenige waar u een meening over mag uiten, is over een schaal boonen!” „U bent beledigend, Mr. Tynon!” riep hij, opspringend met een gezicht dat rood zag van woede.

(Wordt vervolgd).

„BYLOKE.”

☞ De heer J. Hensems te Rotterdam schrijft ons: „Als getrouw lezer van de mooie beschrijvingen, van foto's vergezeld, over oude gebouwen, die uit architectonisch oogpunt belangrijk zijn, trof het mijne opmerkzaamheid, dat in *Buiten* d.d. 12 Januari '24 bij het artikel van Ro van Oven: „De Byloke te Gent” de volgende noot voorkwam: Byloke = besloten plaats (middelnederlandsch woord, alleen hier te Gent nog bewaard). Ter aanvulling diene, dat dit woord, in eenigszins gewijzigden vorm, ook nog in ons eigen land voorkomt. Als oud-Nijmegenaar, en bewonderaar van wat vorige geslachten ons nalieten aan schoons, in steen opgetrokken, heb ik vaak de St. Stevenskerk aldaar, en haar geschiedenis, van meer nabij bekeken. Er is aan deze kerk een uitbouw, oudtijds tot Maria-kapel dienende, maar sinds Hervormde tijden voor andere doeleinden gebruikt, die den naam *Blok* draagt. Daar werden in de eeuwen na den overgang van Nijmegen tot de Hervorming de oude charters, protocollen, privilegiën en andere belangrijke stadsdocumenten bewaard in een solide, nog (in het raadhuis) bestaande kast, met vele sloten verzekerd, waarvan de sleutels in de handen van verschillende personen waren gesteld. ☞ Plaatsgebrek noopt mij, verder hier omtrent den Blok iets te verhalen. Maar gewis is het oude middelnederlandsche woord nog bewaard in ons eigen land, misschien als eenig voorbeeld”.

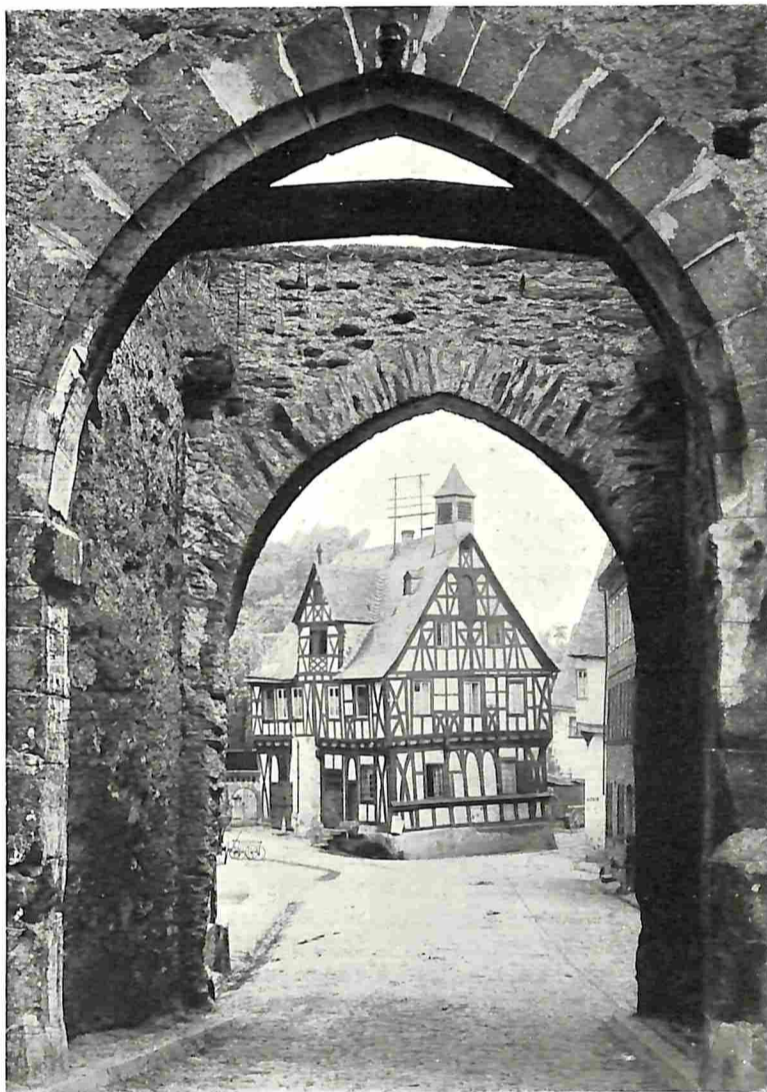

Foto A. Rupp.

KIJKJE DOOR DE STADSPOORT TE RHEUS A. D. RIJN.